

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 4908/2024
27.03.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Јелице Бојанић Керкез, председника већа, Весне Станковић и Радославе Мађаров, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Татомир Лековић, адвокат из ..., против тужене Република Србија, коју заступа Државно правобранилаштво, Одељење у Крагујевцу, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж 2142/23 од 22.11.2023. године, у седници већа одржаној 27.03.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж 2142/23 од 22.11.2023. године.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Крагујевцу П 44/17 од 28.02.2023. године, ставом првим изреке, одбијен је тужбени захтев да се обавезе тужена да тужиоцу на име материјалне штете причињене неоправданим и неоснованим лишењем слободе и вођењем кривичног поступка у периоду од 06.03.1998. године до 04.06.2014. године плати укупан износ од 542.255.428,44 динара и то на име изгубљене зараде износ од 132.337.773,75 динара, на име изгубљене добити у ликвидираним привредним друштвима чији је тужилац оснивач и већински сувласник износ од 27.566.390,17 динара, на име ненаплаћених потраживања од купаца и датих аванса ликвидираних привредних друштава износ од 171.818.729,34 динара, на име вредности одузетих грађевинских обежаката у ... са грађевинским земљиштима на којима су ови изграђени, опреме и деонице – акција код других правних лица, износ од 210.532.535,18 динара, све за законском затезном каматом од подношења тужбе до исплате. Ставом другим изреке, обавезан је тужилац да туженој накнади трошкове парничног поступка у износу од 960.000,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гж 2142/23 од 22.11.2023. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужиоца и потврђена првостепена пресуда. Ставом другим изреке, одбијен је захтев тужиоца за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилац је благовремено изјавио ревизију, због битних повреда одредаба парничног поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Испитујући побијану пресуду у смислу члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, број 72/11...10/23) - ЗПП, Врховни суд је оценио да је ревизија тужиоца неоснована.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку, на коју Врховни суд пази по службеној дужности. Није учињена ни битна повреда из члана 374. став 1. ЗПП, јер другостепени суд у поступку одлучивања о жалби није погрешно применио одредбе овог закона, а што је могло бити од утицаја на доношење законите и правилне одлуке.

Према утврђеном чињеничном стању, решењем Окружног суда у Краљеву Кио 17/98 од 06.03.1998. године, тужиоцу је одређен притвор, који је трајао до 14.04.1998. године, када је решењем Врховног суда Србије притвор укинут. Такође, решењем истражног судије Окружног суда у Лесковцу Ки-25/98 од 24.04.1998. године, одређен је притвор тужиоцу, који је трајао до 28.05.1998. године, када је укинут решењем Врховног суда Србије Кж.П 413/98 од 28.05.1998. године. Након спроведене истраге пред наведеним судовима, спојен је поступак по оба предмета и спроведен јединствен кривични поступак пред Окружним судом у Краљеву. Пресудом Вишег суда у Краљеву К-79/11 од 24.11.2011. године, оптужени АА је оглашен кривим за кривично дело злоупотребе службеног положаја из чл. 359 ст. 3 у вези ст. 1 Кривичног законика (Службени гласник РС бр. 85/2005) и осуђен на казну затвора у трајању од 5 (пет) година у коју му се урачунава време проведено у притвору од 02.03.1998. године до 14.04.1998. године, одлучено је да се од оптуженог АА одузме имовинска корист прибављена кривичним делом у износу од 5.333.002,25 динара, те је обавезан да плати у буџет РС новац у овом износу. Другим ставом изреке оптужени АА ослобођен је оптужбе да је извршио кривично дело закључење штетног уговора у подстрекивању из чл. 140 ст. 1 Кривичног законика РС у вези чл. 23 Кривичног закона, јер дело за које је оптужен није кривично дело. Пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-770/12 од 04.06.2014. године, преиначена је пресуда Вишег суда у Краљеву К-79/11 од 24.11.2011, године, тако што је окривљени АА ослобођен од оптужбе да је извршио кривично дело злоупотреба положаја одговорног лица из чл. 234 ст. 3 у вези ст. 1 Кривичног законика, одбијена је оптужба у односу на окривљеног АА, да је извршио кривично дело злоупотреба положаја одговорног лица из чл. 234 ст. 3 у вези ст. 1 Кривичног законика и окривљени АА је ослобођен од оптужбе да је учинио кривично дело злоупотреба службеног положаја из чл. 359 ст. 3 у вези ст. 1 у подстрекивању у смислу чл. 34 ст. 1 Кривичног законика.

Тужилац је по занимању дипломирани економиста, који је основао Предузеће за пружање услуга, промет робе са ПО Краљево "Бета" из Краљева 20.02.1990 године, у приватној својини. Од 10.12.1992. године, предузеће је пословало као „Бета" ДД за пружање услуга, промет робе са ПО Краљево, скраћени назив „Бета" ДД са ПО Краљево. Основна делатност предузећа је била пружање књиговодствених и комерцијално-финансијских услуга, као и унутрашња и спољна трговина. Као оснивачи предузећа уписани су у регистарском листу бр. 1, број регистарског улошка 1-1275-00 Краљево, Привредног суда у Краљеву, предузеће „Бета" ДД Краљево, предузеће „Термик" Краљево, предузеће „Термил" Краљево, предузеће „СД Комерц" Краљево, предузеће „МГЦО" Краљево, предузеће „Мапшнац" Краљево, предузеће „Демин" Краљево, предузеће „Див" Пријеполје и предузеће „Меркуриус" Врњачка бања.

Укупан износ средстава оснивача АА 397 деоница. Дефинисан је оснивачки улог тужиоца, који у односу на укупан улог капитала Друштва Бете ДД Краљево износи 52,03%. Дана 14.08.1995 године, поднет је предлог за отварање стечајног поступка над „Бета“ ДД за пружање услуга, промет робе са ПО Краљево, по предлогу Народне банке Југославије, због неликвидности. Дана 26.12.1996. године, покренут је претходни поступак за утврђивање услова за отварање стечаја над ДД "Бета". За време вођења претходног поступка предузеће је све време имало пуномоћника, које је заступало интересе предузећа. Привредни суд у Краљеву је у предмету Ст. 1184/95 од 12.05.1998. године, донео решење којим је отворио стечајни поступак над "Бета" Предузећем за пружање услуга и промет робе из Краљева, чији је власник тужилац и који је у том моменту био у притвору. На решење Привредног суда у Краљеву Ст 1184/95 од 12.05.1998. године жалбу је изјавио адвокат Татомир Лековић, која је одбијена као неоснована решењем Привредног суда у Београду Пж 4832/98 од 26.08.1998. године, а наведено решење потврђено. Стечај је закључен, а субјект брисан услед закључења поступка стечаја Ст-1184/95 од 08.05.2000. године. Тужилац је био пријављен у Бета предузећу од 01.01.1994. године до 31.10.1996. године у погледу остваривања права из ПИО.

Бета банка је основана 27.06.1994.године ради обављања банкарских послова у земљи и иностранству. Оснивачи банке су улагачи: „Бета“ ДД Предузеће за промет робе и пружање услуга, „Термик“ Предузеће за производњу, промет, услуге, извоз, увоз Краљево, „Термил“ Предузеће за промет, услуге Краљево, „СД Комерц“ Предузеће за промет робе на велико и мало, „МГЦО“ Предузеће за инжењеринг, производњу и промет Краљево, „Машинац“ Предузеће за промет робе на велико и мало Краљево, „Деминг“ Предузеће за производњу, инжењеринг, пројектовање и унутрашњу и спољашњу трговину Краљево, „Див“ Предузеће за производњу и промет дрвета експорт импрот и „Меркуријус“ Предузеће за унутрашњу и спољну трговину на велико Врњачка Бања. Укупан износ средстава оснивача за „Бета“ ДД Предузеће за промет робе и пружање услуга износи 832.282,50 динара. Одлуком Скупштине друштва "Бета банке" од 12.09.1996. године, тужилац је именован на функцију ВД директора Бета банке, што је уписано и потврђено регистрацијом промене лица овлашћеног за заступање у Привредном суду у Краљеву решењем од 16.10.1996. године. Тужилац је својим улогом учествовао у Бета банци у проценту 17,75 % . Над Бета банком стечај је отворен 07.09.1998. године, а закључен 10.02.2000. године.

Тужилац је у Бета банци био запослен и пријављен у периоду од 01.11.1996. године до 07.08.1998. године и стекао укупан стаж од 22 месеца и 7 дана, а зараду је примао и у току трајања притвора, односно у периоду од 06.03.1998. године до 28.05.1998. године.

Тужилац је у АПР-у уписан као директор и заступник Предузећа за промет, производњу и услуге Нови колектив Експорт Импорт ДОО Краљево, основаног 03.12.1999. године и као законски заступник и директор за ДНК „Консалтинг“ ДОО Београд, основаног 2007. године. Такође, током 2007-2011. године, тужилац је обављао функцију директора ОЗ „Рад“, без заснованог радног односа са задругом, није примао зараду, али су му порези и доприноси плаћени. У периоду од 30.04.2012. године до 27.07.2018. године, тужилац је обављао функцију директора АД паркинг сервис „Свилајинац“, а у периоду од 27.07.2018 године до 22.01.2020. године функцију ликвидационог управника. Решењем Привредног суда у Крагујевцу Ст-36/2019 од 22.01.2020. године отворен је стечајни поступак над стечајним дужником АД паркинг сервис „Свилајинац“.

Полазећи од тако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су одбили као неоснован тужбени захтев тужиоца за накнаду материјалне штете причињене неоснованим лишењем слободе и вођењем кривичног поступка, применом чланова

155., 189. и 172. Закона о облигационим односима, налазећи да на страни тужене нема одговорности за штету коју је тужилац претрпео, у смислу члана 172. став 1. Закона о облигационим односима. Ниме, тужилац је у периоду док је био у притвору примао зараду и уплаћивани су му доприноси, због чега нема право на накнаду штете због изгубљене зараде за тај период, док за период до 04.06.2014. године тужилац није доказао да је претрпео овај вид штете, односно није доказао да није могао да се запосли у складу са својим професионалним способностима, јер се против њега водио кривични поступак. Такође, тужилац током поступка није пружио доказе да је штета у виду изгубљене добити у ликвидираним привредним друштвима, чији је тужилац био оснивач и већински сувласник, ненаплаћених потраживања од купаца и датих аванса ликвидираних привредних друштава и у висини вредности одузетих грађевинских објеката у Краљеву са грађевинским земљиштима на којима су ови изграђени, опреме и деонице – акција код других правних лица, настала као последица незаконитог и неправилног рада органа тужене.

По оцени Врховног суда, ревизија није основана у оспоравању правилности примене материјалног права.

Чланом 154. Закона о облигационим односима („Службени лист СФРЈ“, број 29/78...“Службени гласник РС“, број 18/20) - ЗОО, прописано је да ко другоме проузрокује штету, дужан је накнадити је, уколико не докаже да је штета настала без његове кривице. Према члану 155. ЗОО, штета је умањење нечије имовине (обична штета) и спречавање њеног повећања (измакла корист), као и наношење другоме физичког или психичког бола или страха (нематеријална штета).

Одредбом члана 172. став 1. ЗОО, прописано је да правно лице одговара за штету коју његов орган проузрокује трећем лицу у вршењу или у вези са вршењем својих функција. Одговорност тужене државе као правног лица за штету коју проузрокује њен орган постоји када је трећем лицу штета проузрокована у вршењу или у вези са вршењем функција државног органа, те када је штета настала као последица таквог рада органа који се може сматрати прекорачењем, злоупотребом или погрешном применом датих овлашћења. Потребно је да је њен орган поступао незаконито (поступање супротно закону, другом пропису или општем акту, као и пропуштање да се закон, други пропис или општи акт примени) или да је поступао неправилно (поступање противно уобичајеном и прописаном начину обављања делатности које није у складу са општим нормама у вршењу службе) и да се такво поступање према насталој штети односи као узрок према последици (узрочно- последична веза). Орган који поступа у оквиру законских овлашћења није одговоран за штету прописану чланом 172. став 1. ЗОО.

По оцени Врховног суда, правилан је закључак нижестепених судова да у конкретном случају нису испуњени услови за примену одредбе члана 172. ЗОО. Сама чињеница да је против тужиоца вођен кривични поступак, за који је на крају тужилац ослобођен од оптужбе, није довољна за закључак да постоји неправилан и незаконит рад органа тужене, с обзиром да су органи тужене поступали у оквиру законом датих овлашћења. Покретање и вођење кривичног поступка представља употребу легалних правних средстава против могућих и потенцијалних учинилаца кривичних дела и подразумева закониту процедуру, током које су окривљени заштићени претпоставком невиности. Примена правних средстава не представља неправилан и незаконит рад ни у ситуацији када је окривљени ослобођен оптужбе, када је оптужба одбијена или

поступак обустављен. Имајући у виду садржину постављеног тужбеног захтева, на тужиоцу је био терет доказивања конкретног пропуста у раду органа тужене и радњи предузетих на његову штету које се могу правно стандардизовати незаконитим и неправилним радом и постојање узрочно-последичне везе између таквих радњи и евентуалне штете, а које тврдње тужилац није доказао током првостепеног поступка. Дакле, у одсуству конкретно утврђених противправних поступака од стране органа тужене током покретања и трајања кривичног поступка, чињеница да је кривични поступак окончан без осуђујуће пресуде, сама по себи, није довољна за закључак о постојању неправилног и незаконитог рада органа тужене, па тужилац према општим одредбама члана 172. Закона о облигационим односима, нема право на накнаду штете коју потражује. Због наведеног, неосновани су наводи ревизије да се неправилан и незаконит рад органа тужене огледа у чињеници да тужена није доказала кривицу тужиоца за кривично дело које му је било стављено на терет.

Супротно наводима ревизије, правилно су нижестепени судови закључили да тужилац нема право на накнаду штете због изгубљене зараде за период који је провео у притвору (06.03.1998. године до 14.04.1998. године и 24.04.1998. године до 28.05.1998. године), јер је тужилац док је био у притвору примао зараду и уплаћивани су му доприноси. Такође, тужилац није доказао да је претрпео штету у виду изгубљене зараде у периоду до окончања кривичног поступка 04.06.2014. године, односно тужилац није доказао да није могао да се запосли у складу са својим професионалним способностима јер се против њега водио кривични поступак, при чему је тужилац био уписан као директор и заступник Предузећа за промет, производњу и услуге нови колектив Експорт Импорт д.о.о. Краљево, основаног 03.12.1999. године и као законски заступник и директор за ДНК „Консалтинг“ д.о.о. Београд, основаног 2007. године, а током 2007-2011. године обављао је функцију директора ОЗ „Рад“, без заснованог радног односа са задругом, није примао зараду, али су му порези и доприноси плаћени, а почев од 30.04.2012. године до 27.07.2018. године, тужилац је обављао функцију директора а.д. паркинг сервис „Свилајинац“.

Такође, тужилац не може основано захтевати штету коју су у пословању због његовог притварања евентуално претрпела привредна друштва чији је био власник и директор, а за штету за коју тужилац тврди да је лично претрпео у виду изгубљене добити у ликвидираним привредним друштвима чији је тужилац оснивач и већински сувласник, јер није пружио нити предложио доказе да је штета настала као последица незаконитог и неправилног рада органа тужене.

Из изнетих разлога, неосновани су ревизијски наводи о погрешној примени материјалног права.

Врховни суд је ценио и остале наводе ревизије којима се не доводи у сумњу правилност побијане пресуде. Ово тим пре што се у ревизији понављају наводи који су истицани у жалби против другостепене пресуде, које наводе од значаја за правилну одлуку у изјављеној ревизији је правилно оценио другостепени суд. Одлука другостепеног суда заснована је чињеничном стању утврђеном током првостепеног поступка, што се ревизијом не може побијати и за коју су нижестепени судови дали довољне и јасне разлоге, које је у свему као правилне прихватио и овај суд, па је на основу члана 414. став 1. ЗПП одлучено као у изреци.

**Председник већа – судија
Јелица Бојанић Керкез, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић